



BESKYTTER DU OSS  
MOT SMITTSOMME  
SJUKDOMMER?





## SMITTSOMME SJUKDOMMER

Smittsomme sjukdommer er forbundet med produksjonstap og store lidelser for dyrene. God dyrehelse er en forutsetning for kvalitetsprodukter og trygg mat. Norsk husdyrnæring jobber derfor for å forebygge smittsomme sjukdommer.

Sjukdommer som smitter mellom dyr og mennesker kalles zoonoser. Eksempler på dette er rabies, tuberkulose, munnskurv, salmonella og varianter av E. coli.

**Smittsomme sjukdommer skyldes bakterier, virus, sopp, parasitter eller prioner.**

### SMITTESPREDNING

En viktig smittemåte mellom besetninger er kontakt med dyr som er friske smittebærere. Typisk for flere av de alvorlige sjukdommene hos sau og geit er at det kan gå mange år fra dyret er smittet til det

utvikler symptomer eller smitte kan påvises ved hjelp av laborietester.

Smitte kan spres over store avstander blant annet med:

- levende dyr
- mennesker, sko og klær
- emballasje, utstyr, biler etc.
- mat og matrester
- fôr

Mange smittestoff smitter mellom flere dyrearter. Andre dyrearter kan derfor være en mulig smittekilde for dyra dine.

### IMPORT AV SMITTSOMME SJUKDOMMER

Det er stor forskjell i forekomst av smittsomme dyresjukdommer i ulike land. I Norge er vi fri for mange alvorlige dyresjukdommer.

Da Norge inngikk EØS-avtalen ble forbudet mot import av levende dyr erstattet med EUs regelverk. Mange av EUs smittsomme dyresjukdommer dekkes ikke lenger av vårt offentlige regelverk. For å beskytte norsk dyrehelse best mulig krever derfor organisasjonene i husdyrnæringa (slakterier,

meierier, avlsorganisasjoner, forsikring, fôrleverandører) at du må dokumentere helsestatus til importerte dyr utover kravene i Mattilsynets forskrifter om innførsel av levende dyr.

**Dyr kan være smittebærere uten selv å vise sjukdomssymptomer, dette kalles friske smittebærere.**

Import av levende dyr medfører alltid risiko for innslep av uønsket smittestoff til Norge. Sjukdommer som mædi og paratuberkulose er eksempler på sjukdommer som har blitt introdusert ved import, og som har kostet Norge dyrt. Det anbefales å alltid kontakte KOORIMP dersom du vurderer å importere dyr.

## Forskjell i forekomst av smittsomme småfjesjukdommer:

Sjukdom	Norge	EU
Munn-og klauvsjuka	-	(+)
Saueskabb	-	+
Smittsom kasting	-	+
Smittsom mjølkemangel	-	+
Brucellose	-	+
Leptospirose	-	+
Lungeadenomatose	-	+
Rabies	-	+
Border Disease / BVD	-	+
Blåtunge (*)	+	+
Fotråte (smittsom klauvsjuka)	+	+
Skrapesjuka	+	+
Salmonellose	(+)	+
Mædi-Visna/CAE	+	+
Paratuberkulose(**)	+	+
Byllesjuka	+	+

\*Blåtunge ble første gang påvist på storfe i Norge i februar 2009

\*\* Sau: Enkelttilfeller satt i sammenheng med kontakt med geit/importert storfe

**Blått felt** - Sjukdommer med nasjonale bekjempelsesprogrammer i Norge

**Gult felt** - Sjukdommer med nasjonale bekjempelsesprogrammer i Norge og en del av Friskere geiter prosjektet.

### SMITTE MELLOM NORSKE BESETNINGER

Det er også viktig at du beskytter dyra dine mot smittsomme sykdommer som finnes i Norge. Eksempler på slike sykdommer er CAE, byllesjuka, mædi, skrapesjuka, paratuberkulose, hissige varianter av *E. coli*, munnskurv, smittsom øyebetennelse og parasitter.

- Kjøp kun dyr fra besetninger med kjent smittestatus!
- Begrens unødvendig persontrafikk i fjøset.
- Alle fjøs bør ha en godt fungerende smittesluse. Personer som har ærend i fjøset bør bruke besetningens eget overtrekkstøy.
- God smittebeskyttelse er særlig viktig for de som kommer i tett kontakt med dyra, som for eksempel veterinærer og klippere.
- Kun rengjort utstyr skal tas med inn i fjøset.

### SANERING AV SMITTSOMME SJUKDOMMER HOS NORSKE GEITER

Det er bevilget nesten 60 millioner kroner til prosjektet "Friskere geiter" for å utrydde CAE, byllesjuka og paratuberkulose. Innen

2010 skal halvparten av geitebesetningene være sanert. Disse sykdommene finnes også hos norske sauer. For at vi på lengre sikt skal klare å utrydde sykdommene er det derfor viktig å ha gode rutiner for livdyrkontakt og handel med både sau og geit.

Bildetekster:

1) Blåtunge kan gi alvorlig sykdom hos sau, geit og storfe. Her sau med hevelse i hodet, skummende sikling og pustebesvær.

2) Fotråte – alvorlig grad. Fotråte er en smittsom bakterieinfeksjon i klauvspalte og klauvhorn som kan føre til alvorlig halthet.

3) Saueskabb med hårløse områder på neseryggen

4) Byllesjuka smitter både geit og sau, men sau har ofte byllene i indre organer.

5) Byllesjuka hos geit.



Foto: Roger Vroenenæs

## DU BESKYTTER OSS MOT SMITTSOMME SJUKDOMMER VED Å:

- kjøpe inn dyr fra færrest mulig besetninger.
  - kun ta inn dyr med kjent smittestatus i besetningen. Be om helseattest som i tillegg til enkeltdyra også beskriver selgerbesetningens helsestatus.
  - holde innkjøpte dyr isolert fra andre dyr i besetningen i minst 3 – 4 uker.
  - kun slippe besetningen din sammen med besetninger som har like god helsestatus som din.
  - ha gode nok rutiner for parasittbehandling ved introduksjon av nye dyr i besetningen.
  - kreve at .veterinærer og alle andre besøkende bruker besetningens eget overtrekkstøy og fottøy.
  - kreve at utstyr som bringes inn i besetningen er rent.
  - vente i minst 48 timer fra du har vært i kontakt med utenlandsk dyrehold til du oppsøker norsk dyrehold. Har du vært i land med munn- og klauvsjuka må du vente minst 72 timer
  - importere avlsmateriale i form av sæd eller embryo fremfor import av levende dyr.
  - følge husdyrnæringas tilleggskrav dersom det importeres levende dyr.
- Kontakt KOORIMP.

### Har du spørsmål – kontakt:



Helsetjenesten for geit  
TINE Rådgivning  
Postboks 58  
1431 Ås

Tlf: 03080

<http://geithelse.tine.no>



Animalia  
KOORIMP  
Postboks 396 Økern  
0513 Oslo

Tlf: 22 09 23 18  
[koorimp@animalia.no](mailto:koorimp@animalia.no)  
[www.animalia.no](http://www.animalia.no)



Animalia  
Helsetjenesten for sau  
Postboks 396, Økern  
0513 Oslo

Tlf: 22 09 23 00  
[ht.sau@animalia.no](mailto:ht.sau@animalia.no)  
[www.animalia.no](http://www.animalia.no)



Tlf: 06040

[www.mattilsynet.no](http://www.mattilsynet.no)